

ВИСНОВОК

наукового керівника дисертаційної роботи
Майстрюк Ірини Сергіївни на тему
**«Формування самоосвітньої компетентності
учнів базової середньої школи засобами цифрових технологій»**,
представленої на здобуття наукового ступеня
доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Загальна характеристика дисертації. У дисертації теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування самоосвітньої компетентності учнів базової середньої школи засобами цифрових технологій.

Актуальність теми дисертації. У сучасному суспільстві самоосвіта стала не просто важливою навичкою, а необхідною умовою для професійного зростання, громадянської активності та конкурентоспроможності особистості. Самоосвітня компетентність визнана однією з ключових у національній та європейській освітній політиці. Проте результати моніторингів, педагогічних спостережень і наукових досліджень засвідчують, що учні закладів загальної середньої освіти здебільшого не володіють достатнім рівнем умінь самостійно організовувати своє навчання, критично осмислювати інформацію, ставити цілі, планувати та оцінювати власний прогрес. Саме в період базової середньої освіти (5-9 класи) формуються основи ключових компетентностей та активно розвивається самостійність школярів і тому цей період є вирішальним етапом для формування самоосвітньої компетентності. Проте, незважаючи на нормативно визнану роль цього етапу, відсутня відповідна теоретична та методична підтримка реалізації його завдань - відсутні обґрунтовані та ефективні стратегії, навчально-методичні матеріали, що були б спрямовані саме на формування самоосвітньої компетентності учнів базової середньої школи. З іншого боку, цифрові технології відкривають великі можливості для самостійного навчання: онлайн-платформи, відеоуроки, симуляції, мобільні додатки, інтерактивні вправи, цифрові щоденники тощо. Усе це може бути використано для розвитку навичок самопізнання, пошуку інформації, самоорганізації. Проте на практиці учні часто використовують ці

інструменти пасивно або фрагментарно, не пов'язуючи їх з цілеспрямованим самоосвітнім процесом. Це призводить до неефективного використання потенціалу цифрових засобів, гальмує формування самоосвітньої компетентності.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження є складником науково-дослідної кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди («Наукові основи і навчально-методичний супровід педагогічного процесу в закладах освіти: історико-педагогічний, компаративний, прогностичний аспекти» (державний реєстраційний номер 0121U107474 від 22.01.2021 р.)).

Наукова новизна та теоретичне значення одержаних результатів дослідження полягають у тому, що в ньому вперше теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування самоосвітньої компетентності учнів базової середньої школи засобами цифрових технологій (мотивація учнів базової середньої школи до опанування самоосвітньою компетентністю засобами цифрових технологій; використання задачного підходу у навчанні для формування самоосвітньої компетентності учнів базової середньої школи засобами цифрових технологій; організація рефлексивної діяльності учнів базової середньої школи із використанням засобів цифрових технологій).

У дисертаційному дослідженні уточнено сутність поняття самоосвітньої компетентності учнів базової середньої школи; структурні компоненти самоосвітньої компетентності учнів базової середньої школи (мотиваційно-ціннісний, змістовно-процесуальний, рефлексивно-контрольний).

Розроблено класифікацію засобів цифрових технологій, які можуть бути застосовані для формування самоосвітньої компетентності учнів базової середньої школи; критерії (мотиваційно-ціннісний, змістовно-процесуальний, рефлексивно-контрольний) та показники сформованості самоосвітньої компетентності учнів базової середньої школи; діагностичний апарат для перевірки ефективності

педагогічних умов формування самоосвітньої компетентності учнів базової середньої школи засобами цифрових технологій.

Подальшого розвитку набули теоретичні засади компетентнісного підходу в освіті; теоретичні та методичні засади застосування у освітньому процесі в школі методу проєктів, а також задачного підходу у навчанні школярів; теоретичні та методичні засади організації рефлексивної діяльності школярів.

Практична значущість одержаних результатів дослідження полягає у тому, що розроблено навчальне-методичне забезпечення реалізації педагогічних умов формування самоосвітньої компетентності учнів базової середньої школи; розроблено методичні рекомендації до застосування засобів цифрових технологій для формування самоосвітньої компетентності учнів базової середньої школи. Результати та висновки, отримані в ході дослідження, бути впроваджені у освітньому процесі ЗЗСО, а також використані у викладанні психолого-педагогічних і методичних дисциплін професійної підготовки майбутніх учителів та в системі підвищення кваліфікації та перепідготовки вчителів. Отримані матеріали мають наукову цінність для дослідників проблематики загальної середньої освіти, використання цифрових технологій в освіті, розбудови методичної системи навчання шкільних курсів математики, фізики, інформатики тощо.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження, його основні висновки й рекомендації оприлюднені і обговорені на засіданнях кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (2021-2025 рр.) й на науково-практичних конференціях різних рівнів. Основні наукові результати дослідження впроваджено в освітній процес комунального закладу «Харківський ліцей № 97 Харківської міської ради» (довідка № 333/01-28/24 від 25.11.2024); комунального закладу «Харківський ліцей № 128 Харківської міської ради» (довідка №233/02-04/24 від 25.11.2024); комунального закладу «Харківський ліцей № 43 Харківської міської ради» (довідка № 01-28/311 від 26.11.2024), Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (довідка № 01/10-215 від

05.03.2025), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка № 263/17-33 від 04.03.2025).

Публікації. Основний зміст та результати проведеного дослідження представлені у 35 наукових публікаціях, із них - 5 статей у наукових фахових виданнях України (з них 3 одноосібні), 26 тез доповідей у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій (з них 17 одноосібні), 4 стендові доповіді (з них 4 одноосібні).

Вірогідність й обґрунтованість результатів дослідження. Результати дослідження Майстрюк Ірини Сергіївни мають високий рівень вірогідності та обґрунтованості, що засвідчується комплексним підходом до аналізу проблеми, використанням дисертанткою сучасних методів педагогічних досліджень, а також належною статистичною перевіркою отриманих даних.

Дисертанкою було проведено глибокий та ґрунтовний аналіз наукової, навчально-методичної та спеціальної літератури, що дозволило розкрити сутність та визначити структуру самоосвітньої компетентності учнів базової середньої школи; окреслити роль та місце засобів цифрових технологій у формуванні самоосвітньої компетентності учнів базової середньої школи; обґрунтувати педагогічні умови формування самоосвітньої компетентності учнів базової середньої школи засобами цифрових технологій; уточнити критерії та показники сформованості самоосвітньої компетентності учнів базової середньої школи. Висновки дослідження були експериментально перевірені, що довело ефективність обґрунтованих педагогічних умов. За результатами педагогічного експерименту було встановлено, що в експериментальних групах (де було реалізовано обґрунтовані педагогічні умови формування самоосвітньої компетентності учнів базової школи засобами цифрових технологій) відбулось значне, порівняно з контрольною групою, зростання досліджуваних критеріїв (мотиваційно-ціннісного, змістовно-процесуального та контрольно-рефлексивного) Достовірність висновків про те, що дійсно істотна різниця результатів експериментальних та контрольної груп є прямим наслідком заходів, реалізованих у процесі експериментального запровадження розроблених

педагогічних умов, а не одержана під впливом випадкових факторів, була підтверджена методами математичної статистики (критерій Пірсона χ^2).

Характеристика роботи здобувача в процесі підготовки дисертації.

Дисертантка Майстрюк І.С. із відзнакою закінчила магістратуру за спеціальностями 014 Середня освіта (Математика) та 014 Середня освіта (Інформатика), успішно виконала освітній складник навчання в аспірантурі за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди. Ще в період навчання на бакалаврському та магістерському рівнях виявила інтерес до науково-дослідної діяльності, високу працездатність та працелюбність - брала участь у роботі наукових гуртків, конкурсах наукових робіт, конференціях різних рівнів та ін. Протягом навчання в аспірантурі Майстрюк І.С. продемонструвала активність, цілеспрямованість, наполегливість та відповідальність у освітній діяльності. Майстрюк І.С. має досвід роботи експертом Національного агентства із забезпечення якості освіти (НАЗЯВО), що засвідчує її високий рівень обізнаності у стандартах, критеріях та шляхах досягнення високої якості освітнього процесу в закладах освіти України. У науковій діяльності Майстрюк І.С. проявила високу здатність критично осмислювати інформацію та виявляти наукові закономірності, логічне структуроване мислення та здатність до комплексного аналізу, вміння самостійно організовувати дослідницьку діяльність, наполегливість та організованість. Протягом всього періоду навчання в аспірантурі Майстрюк І.С. плідно працювала у складі Ради молодих вчених у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди. У 2023/2024 н.р. за високі наукові досягнення та академічну успішність Майстрюк І.С. було призначено стипендію Президента України. На особливе схвалення заслуговує виявлені Майстрюк І.С. під час проведення експериментальної роботи вміння формулювати чіткі дослідницькі питання, обирати валідні методи та аналізувати результати на основі доказів; етичність, комунікативність та гнучкість у спілкуванні із педагогам, учнями, батькам, адміністрацією закладів освіти; уміння критично осмислювати отримані дані, виявляти тенденції та впливові фактори. В

період проведення експериментального дослідження Майстрюк І.С. неодноразово виступала спікером проєктів регіонального центру змішаної освіти Сковорода-хаб Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди, запрошеним спікером на засіданнях методичних об'єднань вчителів Салтівського району м. Харкова, де було організовано педагогічний експеримент, тощо.

Майстрюк Ірина Сергіївна зарекомендувала себе як висококваліфікований фахівець, сформований молодий науковець, здатний до подальшого наукового та професійного зростання, а її дисертаційна робота має значну наукову та практичну цінність.

Висновок. Дисертаційна робота Майстрюк І.С. на тему «Формування самоосвітньої компетентності учнів базової середньої школи засобами цифрових технологій» відповідає спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 34 від 21.03.2022 р., № 502 від 19.05.2023 р., № 507 від 03.05.2024 р.), та рекомендована до проведення експертизи на наукову новизну, теоретичне і практичне значення отриманих результатів і подальшого захисту у разовій раді, Майстрюк І.С. заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Науковий керівник:

доктор педагогічних наук,
професор, професор кафедри інформатики,
декан фізико-математичного факультету
ХНПУ імені Г.С.Сковороди

Наталія ПОНОМАРЬОВА

